

orientacions per a l'avaluació educació infantil

primer cicle

orientacions per a l'avaluació **educació infantil** primer cicle

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Edició: **Servei de Comunicació i Publicacions**

Elaboració: **Servei d'Ordenació Curricular d'Educació Infantil i Primària**

1a edició: **juny de 2015**

Índex

Introducció	5
Marc conceptual	7
Normativa de referència de l'etapa d'educació infantil	7
Fonaments científics	8
La psicologia evolutiva	8
La neurociència	9
Per a què avaluem? Finalitats de l'avaluació	11
Com ha de ser l'avaluació? Característiques i principis orientadors	13
Què avaluar	15
El procés de desenvolupament dels infants	15
La pràctica docent	16
Com avaluar	17
Processos que intervenen en l'avaluació	17
El cicle avaluatiu	18
Observació	19
Focalitzar la mirada. Selecció de l'objecte d'avaluació	19
Capturar vivències. Recollida i registre de la informació	20
Documentació pedagògica	21
Interpretar i emetre judicis de valor. Anàlisi de la informació	21
Prendre decisions. Definició de propostes per a la millora	21
Compartir la informació i deixar petjades. Comunicació	22
Fonts d'informació, marcs de debat i instruments de comunicació	24
El dia a dia amb els infants	24
Les entrevistes amb les famílies	24
Els informes a les famílies	25
Les reunions d'equip	25
Informació a altres professionals	26
Documents d'avaluació	27
Els documents oficials d'avaluació	27
Els documents de registre i avaluació	28
Mesures i suports addicionals d'atenció a la diversitat	29
Bibliografia i bibliografia web	30
Annex	32

Introducció

La Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació estableix l'educació infantil com una etapa educativa única, organitzada en dos cicles, amb identitat pròpia, que contribueix al desenvolupament integral dels infants en col·laboració amb les seves famílies, proporcionant-los un clima i un entorn de confiança.

El centre educatiu acull els infants des d'una perspectiva global i s'inicia així un procés de coneixement i acceptació basat en el respecte i l'afectivitat que establirà les bases per a unes relacions de confiança amb les persones adultes que els envolten i amb la resta dels infants propers.

Les actuacions previstes i dissenyades des de la vessant educativa s'orientaran a partir d'aquí al desenvolupament emocional i afectiu, físic i motor, social i cognitiu, proporcionant-los un clima i un entorn que els faci sentir segurs, on se sentin acollits i amb expectatives d'aprenentatge per desplegar al màxim les seves potencialitats.

L'acció educativa ha de permetre el desenvolupament afectiu, el creixement personal, la formació d'una imatge positiva i equilibrada d'ells mateixos, el descobriment de l'entorn, de les possibilitats del seu propi cos, del moviment i dels hàbits de control corporal, perquè actuïn cada vegada d'una manera més autònoma. Ha d'oferir la possibilitat d'experimentar, de relacionar-se i de comunicar-se amb les altres persones per mitjà dels diferents llenguatges tenint en compte els diferents ritmes de desenvolupament dels infants, adequant les propostes a les diverses característiques personals i socials que condicionen el desenvolupament i l'aprenentatge; seleccionant i organitzant de manera adequada i curosa les propostes educatives; garantint que l'activitat de classe es desenvolupi en les millors condicions possibles perquè cada infant i el grup en conjunt progressin, i també establint els mitjans necessaris perquè cada infant se senti atès, orientat i valorat.

L'avaluació ha de considerar-se part integrant del procés educatiu

En aquesta etapa, de gran importància per al desenvolupament de les persones, el procés d'avaluació juga un paper molt important i, d'acord amb la Llei 12/2009, del 10 de juliol d'educació, ha d'estar referit al desenvolupament personal i de l'aprenentatge, ha de ser continu i global, ha de verificar el grau d'assoliment dels objectius educatius i ha de facilitar l'adaptació de l'ajut pedagògic a les característiques individuals de cada infant.

Cadascun dels cicles d'educació infantil està desplegat per un decret de currículum que li és propi¹ i en el cas del segon cicle d'educació infantil es compta també amb una ordre d'avaluació².

L'avaluació és un procés que ha de considerar-se com a part integrant de les activitats educatives. Les eines fonamentals per dur-la a terme són l'observació i la documentació pedagògica, en tant que permeten als educadors disposar d'informació sobre els comportaments i les actuacions dels infants mitjançant instruments diferents. L'observació i la documentació pedagògica permeten reconstruir l'experiència educativa, fer visibles els processos dels infants i la relació que mantenen amb els altres i

1. Decret 101/2010, de 3 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'educació infantil i Decret 181/2008, de 9 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil.

2. Ordre EDU/484/2009, de 2 de novembre, del procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació del segon cicle de l'educació infantil.

la seva activitat, i donen visibilitat a certs aspectes de les activitats quotidianes que ajudaran a regular el seu procés d'aprenentatge.

Cal avaluar per valorar el progrés individual de cada infant i per comprovar l'adequació de la tasca educativa

La tasca d'avaluar en el primer cicle d'educació infantil té dos objectius fonamentals: valorar el progrés individual de cada infant i comprovar l'adequació de la tasca educativa per poder-la variar en el cas que no s'ajusti a les seves necessitats.

Aquest document complementa i amplia amb orientacions allò que determinen la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'Educació i el Decret 101/2010 d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle d'educació infantil i el document "Currículum i orientacions

d'educació infantil, primer cicle" pel que fa a l'observació i seguiment dels infants durant l'inici d'aquesta etapa educativa. Es donen pautes per realitzar l'observació i el seguiment dels infants així com per a l'avaluació de la pràctica educativa.

Marc conceptual

NORMATIVA DE REFERÈNCIA DE L'ETAPA D'EDUCACIÓ INFANTIL

- [Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació](#)
- [Decret 101/2010, de 3 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'educació infantil](#)
- [Curriculum i orientacions del primer cicle d'educació infantil de juliol de 2012](#)
- [Decret 181/2008, de 9 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil](#)
- [Ordre EDU/484/2009, de 2 de novembre, del procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació del segon cicle de l'educació infantil](#)
- Els aspectes referits al seguiment i desenvolupament de l'infant apareixen a l'article 8 del Decret 101/2010, de 2 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle d'educació infantil

El Decret 101/2010, d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'educació infantil, estableix que “el seguiment del desenvolupament de l'infant, basat en l'observació constant i sistemàtica, ha de possibilitar el coneixement de les condicions inicials individuals de cada infant, dels progressos que ha efectuat en el seu desenvolupament i del grau d'assoliment dels objectius educatius establerts. També ha de permetre conèixer i analitzar la pertinència dels recursos emprats per tal de facilitar el procés d'ensenyament i d'aprenentatge”.

El text normatiu situa en l'equip educatiu la responsabilitat de decidir sobre els aspectes de l'observació i la documentació pedagògica que s'han d'incloure en la programació, així com l'elaboració dels diferents instruments de registre per a les observacions dels progressos dels infants i la comunicació amb les famílies.

També determina que l'observació i la documentació pedagògica han de ser les eines fonamentals per al seguiment del desenvolupament de l'infant: l'observació, en tant que permet disposar d'informació sobre els comportaments i les actuacions dels infants mitjançant instruments diferents, i la documentació, que permet fer visibles els processos, la relació que mantenen amb les altres persones i la seva activitat.

Les capacitats que els infants han d'anar desenvolupant al llarg de l'etapa d'educació infantil queden recollides a l'article 5 del Decret d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle d'educació infantil:

- Progressar en el coneixement i domini del seu cos, en el moviment i la coordinació, tot adonant-se de les seves possibilitats.
- Assolir progressivament seguretat afectiva i emocional i anar-se formant una imatge positiva de si mateixos i de les altres persones.
- Adquirir progressivament hàbits bàsics d'autonomia en accions quotidianes, per actuar amb seguretat i eficàcia.
- Pensar, crear, elaborar explicacions i iniciar-se en les habilitats matemàtiques bàsiques.
- Progressar en la comunicació i expressió ajustades als diferents contextos i situacions de comunicació habituals per mitjà de diversos llenguatges.

- Observar i explorar l'entorn immediat, natural i físic, amb una actitud de curiositat i respecte, i participar, gradualment, en activitats socials i culturals.
- Mostrar iniciativa per afrontar situacions de la vida quotidiana, identificar-ne els perills i aprendre a actuar-hi en conseqüència.
- Conviure en la diversitat, avançant en la relació amb les altres persones i iniciant-se en la resolució pacífica de conflictes.
- Comportar-se d'acord amb unes pautes de convivència que els portin cap a una autonomia personal, cap a la col·laboració amb el grup i cap a la integració social.

Els infants desenvolupen aquestes capacitats de forma progressiva i aquest desenvolupament ha de constituir sempre el referent per als mestres i educadors; s'ha de tenir present cada cop que s'organitzi un espai, quan s'atenguin les necessitats bàsiques dels infants, quan es participi de propostes conjuntes, quan es pensi en els materials que se'ls oferirà per estimular el coneixement dels objectes...

Es parteix d'unes capacitats que constitueixen els referents de desenvolupament, i d'uns objectius que indiquen el grau en què fóra desitjable que els infants haguessin desenvolupat aquestes capacitats en acabar el primer cicle d'educació infantil.

FONAMENTS CIENTÍFICS

La psicologia evolutiva

La psicologia evolutiva explica els canvis que afecten els éssers humans al llarg de la seva vida. Diferents autors han creat teories de desenvolupament, des de la teoria genètica de Piaget, Freud i la psicoanàlisi, el model sociocultural de Vygotski o bé el model ecològic de Bronfenbrenner, entre d'altres, que ens informen de les pautes de desenvolupament que són habituals entre els infants així com de la importància dels contextos d'aprenentatge com a elements afavoridors d'aquest desenvolupament.

Actualment es disposa d'un ampli coneixement sobre la forma com es desenvolupa l'infant, fruit de l'estudi de diferents corrents i autors. Cal conèixer bé aquest procés, les fites de desenvolupament emocional i afectiu, físic i motor, social i cognitiu dels infants i també els períodes de temps en què normalment aquestes fites són assolides per la majoria d'infants, per detectar possibles senyals d'alerta. Cal ser conscients, però, que cada infant té el seu ritme de progrés, que aquest és personal i individual i que no s'ha d'esperar que els nens repeteixin esquemes de creixement assimilats.

És adequat que cada centre opti per basar-se en alguna guia de desenvolupament que mostri les pautes del desenvolupament evolutiu fins als tres anys de vida i inclogui possibles senyals d'alerta. Això permetrà detectar qualsevol desfasament evolutiu de l'infant amb la intenció de planificar el mitjans adequats perquè millori.

En qualsevol cas, cal entendre que els paràmetres de normalitat en els infants tenen marges amples i cal ser respectuós amb l'evolució personal de cada nen i nena. Cal defugir les comparacions, entendre la singularitat de cada infant i posar atenció en el progrés individual.

A l'espai de la XTEC "Currículum i orientacions per a l'educació infantil"³ es poden trobar guies de desenvolupament que poden tenir aquesta funció.

3. Currículum i orientacions per a l'educació infantil: <http://www.xtec.cat/web/curriculum/infantil/orientacions>

La neurociència

La neurociència ens mostra la manera com aprèn i es desenvolupa el cervell humà. En els últims anys està aportant als educadors coneixements fonamentals sobre les bases neuronals de l'aprenentatge, de la memòria i de les emocions. Totes aquestes funcions cal tenir-les en compte en els entorns escolars. Podem dir que la neurociència estableix un pont per unir els coneixements que ofereixen les investigacions neurocientífiques i la pràctica educativa a l'etapa 0-3.

L'abast de coneixement de la neurociència actual és extens i està àmpliament difós en diferents mitjans com publicacions periòdiques, articles científics, vídeos divulgatius o espais web⁴.

Els requisits d'un educador per afavorir l'aprenentatge, el desenvolupament i el creixement personal dels infants dels quals té cura inclouen tenir coneixements actualitzats sobre els avenços que es van produint en l'àmbit de la neurociència. Aquests coneixements li permetran adequar l'organització escolar, la metodologia i el tracte que es dispensa a l'infant, d'acord amb les característiques intrínseques i innates del cervell humà per aprendre i desenvolupar-se.

D'aquests estudis i investigacions es desprenen coneixements que identifiquen diferents aspectes que poden tenir repercussió en el desenvolupament i l'aprenentatge dels infants.

S'exposen a continuació, a tall d'exemple, breus apunts de descobertes en l'àmbit de la neurociència que condicionen els processos de desenvolupament i aprenentatge.

*Les descobertes
en neurociència
aporten coneixements
indispensables per guiar
la pràctica educativa*

- El procés d'aprenentatge involucra cos i cervell. Activitats motrius com, per exemple, gatejar afavoreixen la connexió entre els dos hemisferis cerebrals i el procés d'acomodació visual.
- Les experiències tenen un paper fonamental en l'establiment de noves connexions neuronals.
- Cada cervell (cada infant) és diferent, això fa que sigui necessari apropar la informació als infants per mitjans diferents, per tal que cada un adopti les estratègies que li són més naturals per aprendre.
- Hi ha relació entre estrès i aprenentatge. Quan el cervell pateix una situació d'estrès, es bloqueja el processament de la informació.
- L'aprenentatge es produeix de forma conscient i inconscient, això fa que sigui necessari donar importància a l'exemple que l'educador dóna als infants a qui acompanya.
- Explicar contes, històries i narracions als infants fa possible que aquests aprenguin a posar-se en la pell de diferents persones i situacions i, d'aquesta manera, practiquin l'empatia.
- Les neurones mirall fan possible que els infants comparteixin els sentiments i estats d'ànim de l'educador que tenen al costat.
- L'aprenentatge canvia l'estructura física del cervell.
- L'infant petit utilitza de forma natural el mètode científic per conèixer el seu entorn.
- L'atenció adequada, l'entorn afectiu i estimulants, la possibilitat de moviment i l'exploració activa de l'entorn incideixen en els canvis epigenètics que pot realitzar un infant i que seran permanents al llarg de la vida.
- Adequar òptimament els mètodes d'ensenyament a la realitat neurobiològica és la millor manera de garantir l'eficàcia del procés educatiu.

4. Exemples a l'apartat de bibliografia d'aquest document.

La neurociència ens informa que és important donar a cada infant la resposta educativa que més li convé. Per això és important observar, avaluar i prendre decisions sobre la pròpia pràctica i de forma individualitzada per a cadascun dels nens i nenes.

El desenvolupament humà és global, pot estacionar-se en algun aspecte en un moment donat i més endavant fer una evolució considerable que impliqui diversos àmbits de desenvolupament. No es tracta, per tant, d'utilitzar la informació que aporten els referents normatius, la psicologia evolutiva i la neurociència per graduar els objectius de cicle per nivells i marcar-se unes fites per al primer any, per al segon i per al tercer. Tot al contrari, els infants aniran progressant en la mesura que se'ls ofereixi un entorn segur i afectuós; confiança en les seves possibilitats; materials i espais adequats i estimuladors, i una organització del temps i de l'espai que els permeti moure's en llibertat, fer descobertes, conèixer les propietats dels objectes, comunicar-se i relacionar-se amb el seu entorn, ser creatius, viure en un entorn positiu que confii en les seves possibilitats, entre d'altres.

Per a què avaluem? Finalitats de l'avaluació

En aquesta etapa, l'avaluació s'ha d'entendre com l'observació i l'anàlisi sistemàtica del procés d'ensenyament i aprenentatge per poder verificar-ne la coherència i el grau d'eficàcia. Ha de possibilitar el coneixement de les condicions inicials i individuals de cada infant, dels progressos que ha efectuat en el seu desenvolupament i el grau d'assoliment dels objectius que s'han proposat dins la intervenció docent.

Quan s'inicia la tasca d'avaluació cal entendre que els infants tenen una història personal, un grau de desenvolupament en els diferents àmbits i uns aprenentatges realitzats, per tant no es pot pressuposar que tots han d'arribar a les mateixes fites, de la mateixa manera i en el mateix moment.

L'avaluació dels processos de desenvolupament i d'aprenentatge dels infants ha d'ajudar els educadors a adaptar l'ajut pedagògic a les característiques individuals dels infants i ha de permetre revisar, tant de manera individual com col·lectiva, les propostes presentades, el criteri d'intervenció amb els infants, les dinàmiques generades, l'organització dels espais, els materials que s'ofereixen o la distribució horària, entre d'altres.

En qualsevol moment del procés, el paper de l'avaluació és clau; quan els infants inicien un procés de descoberta, quan experimenten amb un material o materials nous, quan apareix un repte cognitiu o motriu a l'aula i els menuts s'hi enfronten; tots aquests moments són excepcionals per identificar els seus coneixements previs, les seves estructures de pensament, les estratègies que posen en joc per entomar el repte...

També es de gran utilitat la informació que s'obté de l'observació durant el desenvolupament de les diferents propostes i situacions que s'ofereixen als infants en aquest cicle educatiu, referides a activitats de la vida quotidiana, els moments de cura i atenció i les activitats lúdiques, bàsicament, però poden ser tantes i tan distintes que si no s'ha decidit prèviament què es vol observar i en quins aspectes cal fixar-se es corre el risc de recollir un volum d'informació excessiu (que després tampoc serà d'utilitat) o bé de quedar-se en l'anècdota, en la superfície de les coses, passant-hi de puntetes, sense aprofundir en el que realment és important.

Per últim, amb el tancament d'una activitat o proposta, o bé quan ja fa un temps que s'ha optat per una determinada organització, arriba el moment de fer una valoració general, de determinar l'encert de les decisions preses, dels materials emprats, de la concreció del temps, de l'organització de l'espai, de l'ordre de la seqüència, de la previsió dels ajustos que s'han fet per atendre de manera individual cada infant, del respecte pels diferents ritmes.

L'avaluació en cap cas ha de pretendre classificar o catalogar els infants. No s'avaluen resultats, s'avaluen processos d'aprenentatge, els dels infants i els dels educadors.

S'avalua per:

- Entendre millor com es desenvolupen i aprenen els infants.

L'avaluació és un procés indispensable per conèixer, per decidir, per cohesionar-se com a equip i per millorar

- Saber en quin moment del procés de desenvolupament es troba cada nen i nena i quin tipus d'estímul els hem de proporcionar.
- Compartir la informació referent a cada infant amb la seva família, amb els altres educadors o professionals, per assegurar que el tracte, l'atenció i els estímuls que reben des de diferents marcs són coherents.
- Reflexionar sobre la pròpia pràctica, per avançar, per fer-ho millor, per fer créixer el projecte d'escola, per augmentar la cohesió de l'equip educatiu.

Com ha de ser l'avaluació?

Característiques i principis orientadors

D'acord amb el que s'ha exposat en els apartats anteriors, en aquest cicle l'avaluació té les característiques següents:

Caràcter regulador, orientador, autocorrector del procés educatiu. Ha de formar part del mateix procés d'aprenentatge i ha de permetre anar incorporant les modificacions necessàries en aspectes com les propostes, els materials, els espais, el temps dedicat, les agrupacions, etc. Tot plegat per facilitar el desenvolupament de les capacitats de tots els infants.

Cal realitzar-la de forma contínua. No s'ha d'entendre l'avaluació com a registre i presa de decisions que es realitza en moments puntuals al llarg del curs. Com en la major part de les etapes educatives, a l'educació infantil, l'avaluació ha d'estar integrada en tots els moments del procés d'ensenyament i aprenentatge.

Ha de ser positiva, partir sempre de les capacitats dels infants i no de les seves limitacions. Ha de considerar el punt de partida de cadascun, allò que un infant sap fer en un moment determinat del seu procés i allò que li ha de permetre avançar envers l'assoliment de noves fites i nous reptes siguin els que siguin. Per molt que sembli que un infant segueix un procés maduratiu lent o que el seu ritme és diferent del dels altres sempre caldrà considerar el seu progrés de manera individual i la seva situació inicial. Cal defugir també la creació de conceptes previs, de prejudicis sobre els infants, així com d'expectatives sobre les seves possibilitats de desenvolupament i aprenentatge, perquè sovint aquestes idees condicionaran la intervenció de l'educador i, en conseqüència, la mateixa situació de l'infant i les seves possibilitats reals de desenvolupament i aprenentatge.

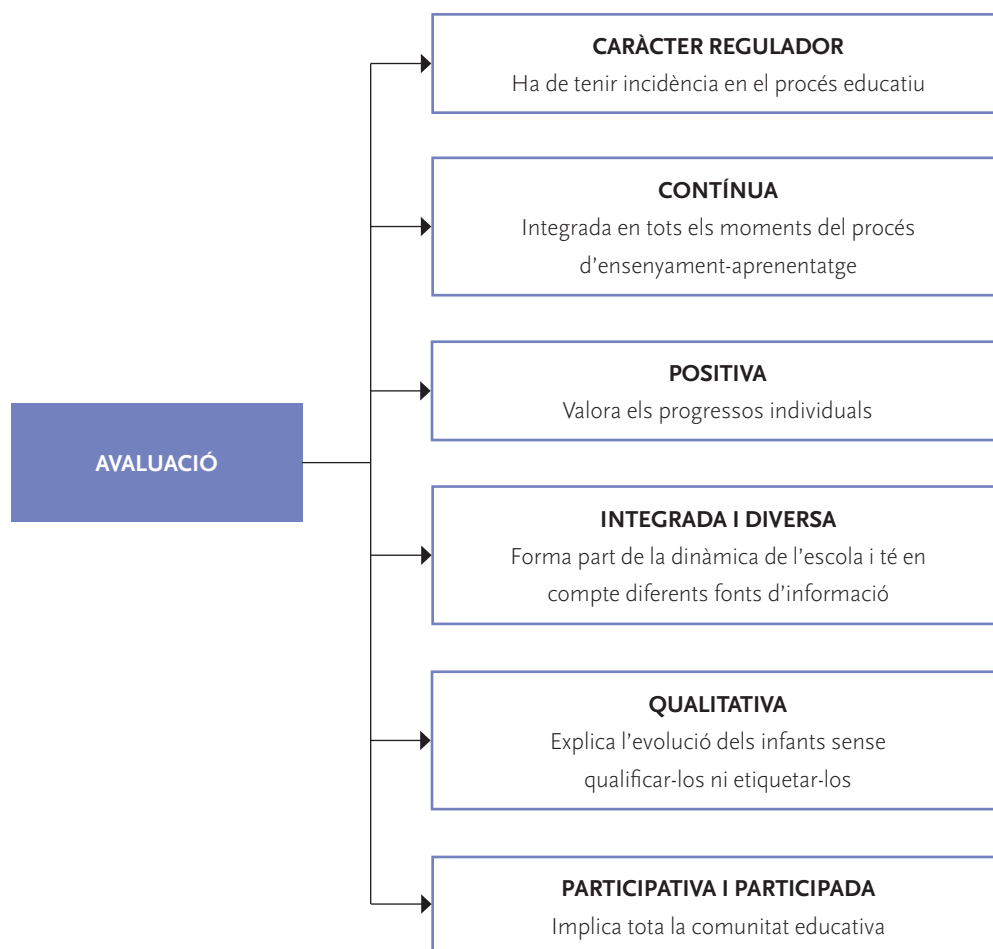
Per això és fonamental no precipitar-se en l'emissió de judicis i sobretot no guiar-se per allò que han fet altres persones abans. S'ha d'intentar oferir a tots els infants la possibilitat de viure experiències d'èxit.

L'avaluació ha d'estar integrada i contextualitzada en la dinàmica habitual de l'aula, contextualitzada en les activitats habituals, que sigui significativa per als infants; diversa, que tingui en compte com més fonts d'informació i de contrast millor, que es porti a terme en un ambient lúdic i dinàmic. L'avaluació en cap cas no ha de respondre a una finalitat exclusiva ni ha de ser mai una informació extreta d'una activitat concreta. Només té sentit quan té repercussió en la pràctica educativa.

Cada infant té uns trets diferencials, una singularitat que convé viure de forma positiva. Són molt diverses les raons per les quals els infants són diferents els uns dels altres (per raons biològiques, evolutives, familiars, socials...). A l'aula, l'educador ha de conèixer i respectar aquests ritmes i l'avaluació que en faci ha de ser qualitativa, ha de poder valorar de manera objectiva i explicativa l'evolució que han fet els infants, com s'ha produït, amb qui, quan, etc., sense cap voluntat de qualificar-los ni d'etiquetar-los.

Ha de ser una tasca participativa i participada, que es plantegi com un intercanvi, un enriquiment col·lectiu, en què s'impliquin tots els membres de la comunitat educativa, tots els agents que hi intervenen, inclosos els mateixos infants com a elements clau de tot el procés i subjectes i destinataris principals de l'acció educativa.

QUADRE 1. CARACTERÍSTIQUES DE L'AVALUACIÓ AL PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL

Què avaluar

EL PROCÉS DE DESENVOLUPAMENT DELS INFANTS

L'avaluació en cap cas ha de pretendre classificar o catalogar els infants, tampoc interessa comparar les trajectòries en el desenvolupament que fan, allò que sí ens interessa és la coherència en el progrés de cadascun dels nens i nenes. Com diuen Palacios i Paniagua⁵ no ens ha de preocupar si, per exemple, una criatura gateja uns mesos després que una altra de la seva mateixa edat, però sí que cal preocupar-se quan un infant, mesos després d'haver començat a gatejar, no ha trobat encara una forma més evolucionada de desplaçament.

És necessari comptar amb guies o escales de desenvolupament que cada centre podrà elaborar o bé triar d'acord amb el seu projecte educatiu. Aquestes guies o escales triades proporcionen a cada escola bressol i a cada educador uns indicadors objectius, clars i consensuats que permeten una avaluació al màxim d'objectiva possible del procés de desenvolupament de l'infant, ja que, en moltes ocasions, el tracte proper, l'afecte i les expectatives vers els infants poden generar valoracions poc realistes i subjectives.

L'observació acurada, el coneixement del processos de desenvolupament humà i les guies o escales de desenvolupament validades fan possible generar una línia de progrés del grau de desenvolupament, única i diferent per a cadascun dels infants.

Ara bé, l'educador ha de conèixer quan aquest procés de desenvolupament no es duu a terme de forma adequada per detectar com més aviat millor algun possible desfasament i donar-hi una resposta ajustada, tal com estableix l'article 1.2 del Decret 101/2010 d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle d'educació infantil: "S'ha de posar una atenció especial a la diversitat dels infants, a la detecció precoç de les necessitats educatives específiques, a la intervenció en les dificultats de desenvolupament, tan bon punt es detectin".

Així doncs, avaluar no pot consistir a establir uns indicadors o uns índex de superació d'estàndards als quals es dóna una "qualificació", sigui en forma de nombre o d'adjectiu, en funció del grau o nivell d'assoliment d'aquests referents.

No s'ha d'establir una relació directa entre els objectius que es proposen en acabar un cicle o una etapa i els "resultats" que els infants obtenen. Si s'identifiquen els indicadors de progrés en forma d'escales o llistats de continguts, per exemple, molt possiblement seran aquests aspectes els que s'acabaran observant i identificant com a rellevants i es perdrà de vista allò que és realment important: el procés que segueixen tots i cadascun dels infants en el seu dia a dia, el seu propi camí, el seu progrés i el seu desenvolupament.

Cal defugir la catalogació o l'etiquetatge dels infants en funció de si han arribat o no al nivell esperat del seu desenvolupament motriu, cognitiu, físic, social o emocional i afectiu a partir de les escales o pautes

*Avaluem per fer-nos
conscients de la trajectòria
de desenvolupament
de cada infant i per
comprovar l'adequació
de les nostres decisions*

5. Paniagua, G.; Palacios, J. (2005): *Educación Infantil. Respuesta educativa a la diversidad*. Alianza editorial. Madrid.

prefixades que indiquen quin hauria de ser el nivell òptim en una edat o moment determinats. Certament, com hem explicat abans, aquesta serà una informació important i un coneixement essencial que permetran regular l'actuació dels educadors; ara bé, tan important és tenir aquest coneixement i aquesta informació com no deixar-se condicionar per les expectatives generades respecte de cada infant.

LA PRÀCTICA DOCENT

És necessari comprovar l'adequació de les decisions que s'han pres, verificar si l'organització que, com a equip, s'ha acordat dur a terme a la llar és l'adequada, si afavoreix realment el desenvolupament de les capacitats dels infants, si els permet sentir-se segurs, acollits i si els proporciona expectatives d'aprenentatge.

L'autoavaluació s'ha de preveure en dos nivells: la intervenció individual que cal fer en l'àmbit personal i les decisions preses per l'equip i la manera d'implementar-les. Aquesta autoavaluació o reflexió sobre les decisions i actuacions que es duen a terme a l'escola permeten vetllar per la qualitat de servei educatiu i la millora constant. En aquesta autoavaluació és important fer palès els aspectes positius, els que es valoren com a punts forts en la tasca docent per deixar-ne constància i reforçar-los.

A l'annex d'aquest document es poden trobar alguns aspectes de la mateixa pràctica susceptibles d'avaluació. Poden ser utilitzats a tall d'exemple pels centre o modificar-los per fer-los propis.

Com avaluar

PROCESSOS QUE INTERVENEN EN L'AVALUACIÓ

L'avaluació és un procés cíclic que a la llar d'infants es porta a terme a través de l'**observació** i la **documentació pedagògica**.

Observar implica saber escoltar, llegir entre línies, mirar en el sentit ampli de la paraula, amb els ulls ben oberts, per captar tots els indicis, tots els senyals, totes les alertes que els infants mostren i els missatges que transmeten amb la seva actitud, amb les seves reaccions, amb la forma com interactuen, amb la manera com es manifesten, com viuen i expressen les seves emocions... Suposa un actitud molt receptiva per part de l'educador i una mirada atenta que permeti copsar molts detalls que corren el risc de passar desapercebuts si no s'afina la mirada per saber-los trobar.

Cada infant és únic, no existeixen dos processos d'aprenentatge iguals, per tant l'observació ha de ser personalitzada, dirigida a cada nen i a cada nena en concret. Cal observar com i què aprèn, què fa, què li interessa, com es mou, què tria, com se sent...

L'objecte d'observació també pot ser una situació, com ara els moments d'entrada o de sortida; un espai, com el pati o jardí de l'escola; uns objectes o materials, com la contribució que fan algunes joguines al desenvolupament de les capacitats dels infants. Són molts els aspectes sobre els quals cal focalitzar la mirada en aquest cicle i cal que cada equip educatiu els seleccioni segons la seva escala de prioritats i el seu projecte educatiu.

Per exemple, si una escola vol valorar si el seu pati dóna prou oportunitats als infants per relacionar-se entre ells, mantenir activitats autònomes, realitzar jocs en paral·lel, millorar el coneixement del seu cos, observar, fer descobertes..., en definitiva, desenvolupar les seves capacitats, l'objecte d'avaluació que es planteja és si el jardí dóna als infants oportunitats per desenvolupar les seves capacitats.

Un cop determinat l'objecte d'avaluació, els professionals del centre han d'establir en quins aspectes es fixaran i també com recolliran la informació. Poden decidir, per exemple, que durant el període d'una setmana, en les estones que els infants són al jardí, enregistraran amb vídeo situacions espontànies, estats d'ànim, tipus d'agrupacions, tipus d'activitat dels infants, interrelacions que mantenen amb els adults. Miraran si es potencia la iniciativa, la creativitat i si hi ha un bon ambient, o bé si es produeixen disputes. Afinaran la mirada i enregistraran situacions que els resultin descriptives.

Documentar és una veritable recerca científica que requereix una interpretació. David Altimir defineix la documentació com "un recull d'imatges, anècdotes, dibuixos, paraules, idees i produccions dels infants i dels adults, sortits de la vida de l'escola, que s'organitzen per donar un missatge."⁶

A través de la documentació podem deixar constància d'una tasca o d'un procés, recopilar evidències, il·lustrar processos educatius, mostrar interessos i emocions, descriure experiències... incorporant criteris valoratius o interpretatius compartits que faciliten un coneixement més gran dels infants i del seu procés de desenvolupament, i permeten reflexionar sobre els processos d'aprenentatge i la pràctica docent.

6. Altimir, David (2006). *Com escoltar els infants?* Associació de Mestres Rosa Sensat (Temes d'infància, 56).

La documentació requereix:

- el plantejament de qüestions rellevants i la formulació d'hipòtesis que orientin la recerca,
- la recollida i interpretació de dades, i
- l'elaboració i la comunicació de les conclusions.

La documentació no busca una solució definitiva, no tanca portes, ni descobreix veritats úniques, sinó que obre possibilitats i amplia horitzons a respostes que, tot d'una, de nou, es poden inventar. És un procés de cerca permanent per construir cultura d'infància i una major comprensió de la ment humana.

Meritxell Bonàs

Documentar és un aspecte fonamental del treball dels educadors i, en el marc d'experts que reflexionen sobre la pràctica educativa, és una font de coneixement científic i que els fa avançar com a professionals.

Si reprenem l'exemple anterior, referit a un centre que vol determinar si el seu jardí ofereix als infants prou oportunitats per al desenvolupament de les seves capacitats, en aquesta fase del procés caldria analitzar les evidències recollides (els vídeos) de forma conjunta entre tot l'equip. Analitzar-les, interpretar-les, escoltar les diferents veus, aprofitar per aprofundir en com és el pati o com es voldria, i prendre decisions educatives encaminades a fer possible que en el jardí, la distribució dels espais i els materials que s'hi incorporen siguin realment elements educatius.

La darrera fase de la documentació, en aquest cas la comunicació, perquè es tracta d'una informació adreçada a l'equip educatiu, s'hauria de conservar en el mateix centre, en els espais interns destinats a aquest fi, tot i que també es podria plantejar comunicar a les famílies els avantatges de la nova distribució que es vol implementar del jardí i fer-los participants dels motius i del procés.

EL CICLE AVALUATIU

El cicle avaluatiu suposa un procés de recollida (observació) i anàlisi d'informació rellevant (documentació pedagògica) que consta de cinc fases:

Observació:

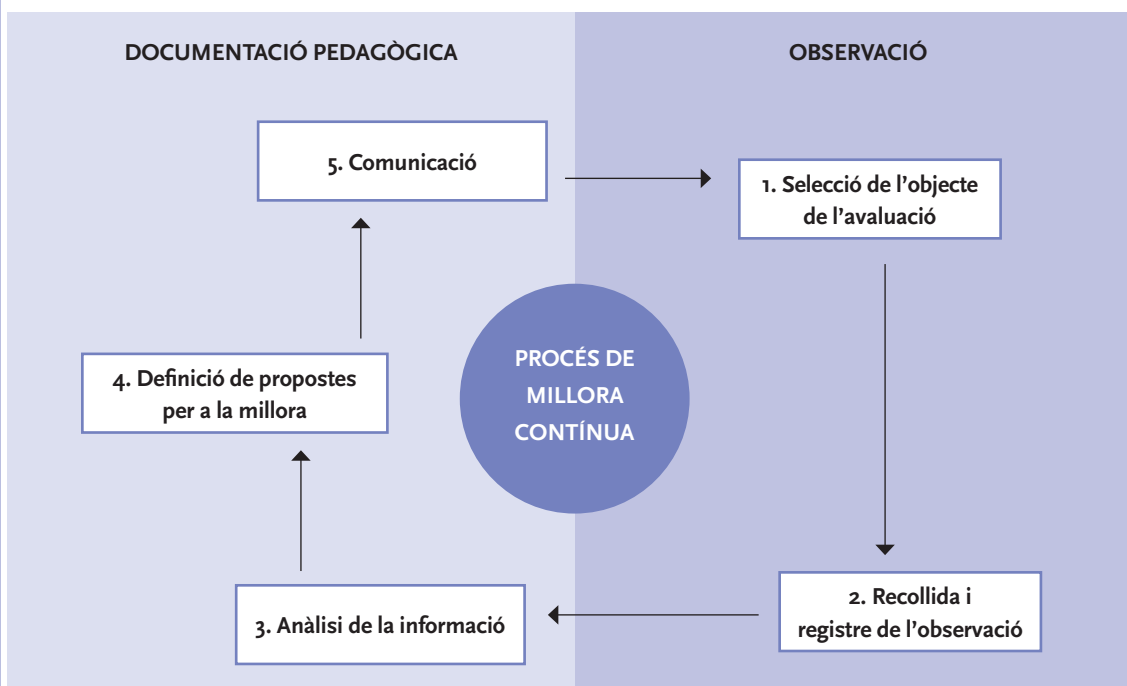
- 1. Focalitzar la mirada** → Selecció de l'objecte d'avaluació
- 2. Capturar vivències** → Recollida i registre de la informació

Documentació pedagògica:

- 3. Interpretar i emetre judicis de valor** → Anàlisi de la informació
- 4. Prendre decisions** → Definició de propostes per a la millora
- 5. Compartir la informació i deixar petjades** → Comunicació

El cicle avaluatiu permet als equips docents revisar els seus criteris d'intervenció

QUADRE 2. EL CICLE AVALUATIU

Com avaluar

OBSERVACIÓ

Focalitzar la mirada. Selecció de l'objecte d'avaluació

No es pot observar i documentar tot. Les observacions massa àmplies són complexes i poc fiables. Cal focalitzar la mirada, acotar el tema, la persona o la situació que cal observar i documentar.

Per observar i documentar s'ha d'actuar amb criteri; perquè l'observació i la documentació siguin útils cal saber triar. És important tenir clar l'objectiu i a qui va dirigit. Per exemple: si es vol documentar per als infants, per fer-los conscients del seu procés d'aprenentatge, per ajudar-los a recordar fets viscuts, l'objecte serà diferent de si es vol documentar per deixar constància, reflexionar sobre un aspecte concret del desenvolupament o sobre els criteris emprats en la selecció dels materials i les possibilitats que s'ofereixen als infants amb aquesta selecció.

Perquè l'observació i la documentació siguin útils cal saber definir clarament a qui van destinades i amb quina finalitat

Definir què observar i documentar està molt lligat amb el "per a què", és a dir, la finalitat i la utilitat, i el "per a qui", o sigui, el destinatari. És una decisió important que requereix un plantejament d'equip.

En funció de la finalitat i el destinatari es distingeixen tres tipus d'objectes d'avaluació:

- Els que tenen una finalitat bàsicament comunicativa
- Els que volen fer visibles els processos d'aprenentatge
- Els que pretenen fer créixer el projecte d'escola

Els que tenen una finalitat bàsicament comunicativa

Es tracta de deixar constància del que ha passat i mostrar la vida dels infants a la llar: explicar una activitat, un projecte, el que s'ha fet durant el curs, quina ha estat l'evolució de l'infant... En aquest cas la documentació té un caràcter narratiu o descriptiu i és la més habitual. És imprescindible per implicar les famílies i establir les línies de col·laboració necessàries, però també pot estar adreçada a altres educadors per intercanviar experiències i enriquir la pràctica docent, o bé estar dirigida a altres professionals –els del parvulari, per exemple– a fi d'aportar elements per al coneixement de l'infant i de les experiències que ha viscut a la llar.

Els que volen fer visibles els processos d'aprenentatge

Es tracta de fer aparèixer les teories, les hipòtesis i els pensaments dels infants. Genera un tipus de documentació molt útil en el procés de reflexió amb ells: facilita l'autonomia, perquè els ajuda a ser conscients dels processos a seguir; permet acompanyar, anticipar i recordar l'acció; els estimula a fer preguntes, hipòtesis i prediccions i es pot utilitzar per classificar, ordenar, comparar, fer seqüències, identificar, expressar i regular vivències i sentiments, anomenar, descriure, explicar, justificar, raonar... En conjunt, facilita que els infants prenguin consciència del seu aprenentatge alhora que és molt útil per als educadors, perquè els permet entendre com aprèn l'infant.

Els que pretenen fer créixer el projecte d'escola

Vol fer créixer el projecte d'escola a partir de la reflexió de l'equip docent sobre la pràctica educativa. En aquest cas, l'avaluació constitueix una veritable eina d'estudi, és un instrument potent d'autoformació que ajuda a evolucionar professionalment i a ampliar horitzons.

Els tres objectes d'avaluació estan estretament lligats i són imprescindibles per a una avaluació autèntica, centrada a promoure un desenvolupament òptim dels infants i la millora contínua de la pràctica docent.

Capturar vivències. Recollida i registre de la informació

Un cop definit l'objecte d'avaluació caldrà establir les condicions i els mitjans més adequats per poder recollir i registrar la informació necessària:

- Escollir el moment i el context més adequat per observar allò que interessa.
- Triar la persona o persones que ho portaran a terme.
- Seleccionar les fonts d'informació i els instruments de registre més adients (fotografies, vídeos, arxius d'àudio, registres d'observació, produccions dels infants, diari d'aula, agenda, transcripció de converses, anecdotari, registre d'entrevistes amb la famílies, fitxes, actes, programacions, memòries...).

Cada objecte d'avaluació s'ha de tractar de manera diferent i cal recollir la informació i documentar-la en funció dels destinataris, el context, els instruments, els recursos disponibles i les persones que els han d'utilitzar. No hi ha receptes ni instruments únics per observar i anotar, cal que siguin útils.

És important ser pràctic i realista i no perdre de vista que abans de tot la tasca educativa consisteix a incidir en el desenvolupament i l'aprenentatge dels infants. No es tracta de centrar la mirada en la documentació, sinó en els infants. Documentar ha de formar part de la quotidianitat i del mateix acte educatiu. Malgrat que alguns dispositius de registre requereixin certs coneixements tècnics, és important

que siguin els educadors els qui facin el registre, perquè només ells, amb el seu bagatge pedagògic i el coneixement que tenen dels infants, saben captar el moment, l'expressió, el detall que donarà després sentit a la documentació. Cal no oblidar que els infants també hi poden participar: el simple fet de fer notar als infants que es recullen les seves produccions i se'ls dóna importància incorporant-les a la documentació, ja les dota de valor afegit.

DOCUMENTACIÓ PEDAGÒGICA

Interpretar i emetre judicis de valor. Anàlisi de la informació

El que s'observa o es registra és només un petit retall de la realitat que depèn de la visió subjectiva de qui observa o fa la documentació. Cal fer una relectura de tot el que s'ha recollit i enregistrar per poder-ho interpretar i comprendre.

Analitzar la informació implica triar sense perdre el context, organitzar el conjunt d'elements i ordenar-los per construir un relat o una idea, aprofundir en algun aspecte i cercar-ne el significat, contrastar-la amb altres elements de referència, entre d'altres.

Interpretar ha de ser sempre una tasca col·lectiva que implica l'equip docent. També pot implicar els infants i les famílies, ja que compartir visions permet afinar la mirada; la suma de diferents punts de vista permet donar significat al que s'ha observat:

- Escoltar els infants, reprendre el fil de l'activitat a partir del que s'ha registrat i preguntar què han fet, com, per què... És molt important per a la interpretació.
- Escoltar les famílies, pel coneixement que tenen dels seus fills, però també per saber la seva opinió sobre el que es fa. Cal acceptar que potser hi ha coses que es poden millorar, i no sentir-se malament per aquest motiu.
- Escoltar els companys, amb una actitud receptiva i mentalitat oberta. S'ha d'acceptar el debat com una pràctica enriquidora que facilita l'establiment de criteris compartits.
- -Escoltar altres professionals, que aporten la seva expertesa des d'altres contextos o altres branques del coneixement.

Emetre judicis de valor requereix que l'equip educatiu disposi de criteris amb valor afegit que permetin contrastar i complementar l'anàlisi dels docents (pautes de desenvolupament, articles, estudis, assessorament d'experts, formació continuada...).

Prendre decisions. Definició de propostes per a la millora

Tot aquest procés té sentit quan porta a prendre decisions encertades, fonamentades en criteris contrastats i compartits que ajuden a millorar les actuacions que es duen a terme, en col·laboració amb les famílies, i que permeten als infants ser més conscients de les seves possibilitats, de les seves capacitats i aptituds, dels seus límits i del camí que fan vers la seva autonomia.

L'equip educatiu, amb consciència crítica, ha de ser capaç de consensuar aquelles propostes que ajudaran a donar un pas endavant i de compartir el conjunt de decisions que se'n deriven per poder portar-ho a la pràctica.

Interpretar la informació recollida ha de ser sempre una tasca col·lectiva

El marc de debat permanent del procés d'avaluació genera coneixement compartit, cultura de centre i cohesió

Cal, però, que en les propostes no es perdi de vista que els infants són els que creixen, aprenen i desenvolupen les seves capacitats, i que les decisions pròpies han d'anar orientades a oferir-los oportunitats de desenvolupament i d'aprenentatge i acompanyar-los en entorns que continguin els estímuls adequats (no han de ser hiperestimulants, en tant que provoquen dispersió i dificultats d'atenció, ni excessivament estereotipats).

Compartir la informació i deixar petjades. Comunicació

La informació que resulta d'aquest procés d'avaluació constitueix un missatge que pot anar adreçat:

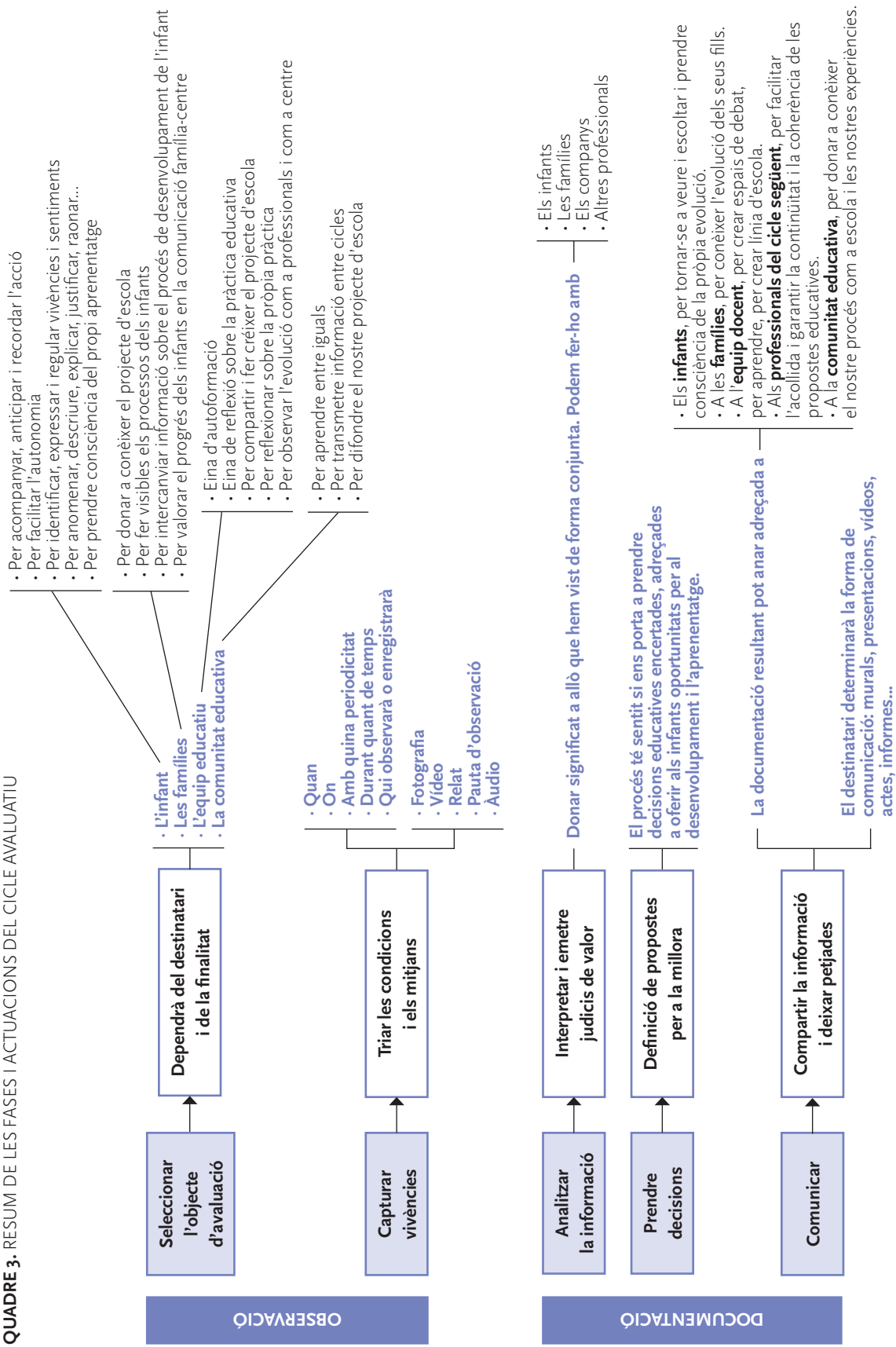
- als infants, en tant que poden tenir accés a imatges i gravacions en què ells són protagonistes, per prendre consciència de la pròpia evolució i del camí que han seguit per aprendre (metaconeixement);
- a les famílies, per conèixer l'evolució del seu fill i disposar de la informació suficient sobre la tasca educativa que es porta a terme a la llar d'infants per garantir la col·laboració mútua entre aquesta i la família;
- a l'equip docent, per compartir, prendre consciència de la pròpia evolució, per fer traspàs d'informació, per obrir espais de debat enriquidor i de recerca permanent, per aprendre, per crear línia d'escola...;
- als professionals del cicle següent, per facilitar l'acollida dels infants al nou centre i garantir la continuïtat i coherència de les propostes educatives;
- a altres professionals, si escau, per facilitar-los la informació necessària per al desenvolupament de les seves tasques específiques.

És important posar a l'abast dels destinataris la informació rellevant de forma clara i entenedora. Cal tenir en compte:

- cada tipus de llenguatge (verbal, visual, textual, audiovisual...) requereix uns plantejaments específics i que el tipus de suport que escollim (paper, mural, vídeo, àudio, bloc, pàgina web, Twitter, Whatsapp, CD...) condiciona el missatge;
- l'especificitat del lector a l'hora d'organitzar formalment el material;
- l'elecció de l'instrument més adequat (dossier d'aprenentatge, àlbum, dossiers individuals o de grup, diari d'aula, mural, pòster, llibreta viatgera, quadern de classe, vídeo, informe, memòria, programació...) segons la finalitat i el destinatari;
- garantir la coherència entre el que es mostra i el que s'explica. El missatge es reforça quan hi ha coherència entre allò implícit i allò explícit o bé quan es mostra el contrast amb intencionalitat;
- l'estètica, perquè condiciona el missatge.

La documentació són les petjades que va deixant la llar en els infants al llarg del seu camí. El simple fet d'elaborar-la permet als docents adonar-se de moltes coses que els ajuden a avançar, però cal anar alerta de no centrar-se únicament en la producció d'instruments (àlbums, informes, memòries) molt extensos i amb poc valor afegit, que poden resultar molt lluïts però que resten temps als educadors per aprofundir en els significats i aprendre a fer millor la feina. Es tracta de prioritzar la qualitat. Una bona documentació, fruit d'un cicle avaluatiu de qualitat, suposa sempre un nou repte, una porta que obre nous interrogants per tornar a començar.

QUADRE 3. RESUM DE LES FASES I ACTUACIONS DEL CICLE D'AVALUATIU

Fonts d'informació, marcs de debat i instruments de comunicació

EL DIA A DIA AMB ELS INFANTS

L'observació sistemàtica dels infants, així com de les interaccions que es donen en el marc de cada grup, constitueix la principal font d'informació sobre la seva evolució, els seus gustos, interessos, creixement, desenvolupament... És bo intercanviar amb els infants el coneixement que en tenim; aquest intercanvi es pot produir en diverses ocasions en el dia a dia de la llar d'infants o escola bressol.

Amb aquests comentaris es mira d'afavorir sempre la formació d'una imatge positiva i ajustada d'ells mateixos i cal evitar, per damunt de tot, comentaris negatius o poc apropiats que tot i que ens sembli que no poden copsar sí que els arriben a través d'altres llenguatges (el to de veu, el gest, l'expressió facial...).

L'intercanvi d'informació té una finalitat doble: motivar l'infant en l'assoliment dels seus reptes i conèixer les seves necessitats i possibilitats.

LES ENTREVISTES AMB LES FAMÍLIES

L'entrevista és una estratègia privilegiada per aconseguir una interacció entre la família i el centre educatiu i la implicació dels pares en el procés educatiu dels seus fills, que cal cuidar de manera especial. És molt necessari preparar-les i anticipar-ne el desenvolupament per treure'n el màxim profit.

És important poder aportar informació sobre els trets específics de la feina educativa que es duu a terme en aquest cicle ja que, possiblement, és una informació que no sempre és a l'abast de totes les famílies. En aquestes entrevistes o reunions programades cal aprofundir sobre allò que es considera educatiu a la llar d'infants i els principis pedagògics d'intervenció que es prioritzen en les propostes que s'adrecen als infants, sense renunciar mai al caràcter propi del cicle i de l'etapa.

Cal posar la mirada en l'interès compartit entre família i escola, i el tipus d'informació que s'ofereixi s'ha de centrar en allò que es considera més important: el joc dels infants, les descobertes que realitzen, les activitats compartides, l'evolució del llenguatge i de la motricitat, l'adquisició de l'autonomia responsable en els diferents moments de la seva estada, la iniciativa i participació en les situacions de la vida quotidiana, com els àpats o les estones de descans... D'aquesta manera, es dona importància als fets educatius que es desenvolupen a la llar d'infants de manera privilegiada.

És necessari comptar amb un guió, llegir prèviament el resum històric d'entrevistes amb la família, disposar d'un espai adequat que sigui agradable i acollidor, preveure un temps adequat per dur-la a terme, així com parar atenció al llenguatge no verbal que es manté durant l'entrevista. El llenguatge emprat en aquestes ocasions ha de ser clar i comprensible, la qual cosa no vol dir senzill ni breu. En cada cas cal adequar-lo a les possibilitats de comprensió dels pares o tutors.

Cal tenir també en compte que els progenitors i educadors no sempre coincideixen en la valoració que fan de l'infant, i aquestes discrepàncies no s'han de considerar un factor disruptiu sinó que han de servir per relativitzar les valoracions que s'han fet i concloure que no s'està en possessió de la veritat absoluta. Entre altres qüestions cal prioritzar l'assoliment d'un bon clima de comunicació i arribar a uns

acords concrets en aquells casos en què sigui necessari introduir noves mesures o canviar les ja establertes per aconseguir els objectius que s'han proposat.

Tot i això, l'entrevista formal no és mai l'única situació de contacte amb les famílies; hi ha també els contactes diaris, en les estones d'entrada i sortida, que s'aprofiten per a l'intercanvi informal d'informacions, i que poden ser altament productius.

En tots els casos és aconsellable que, en lloc de donar respostes i oferir receptes, es plantegin interrogants i es generin preguntes.

ELS INFORMES A LES FAMÍLIES

Els informes a les famílies tenen l'objectiu d'explicar en quin moment es troba l'infant i quin procés està fent. Les informacions que s'hi inclouen han de donar compte dels registres obtinguts amb les observacions d'aula, o diaris d'aula, i cal haver-hi reflexionat de manera individual i col·lectiva en el decurs de les sessions d'equip.

S'han de redactar les frases sempre en positiu, insistint en totes aquelles coses bones que tenen els infants, en les seves aptituds, actituds i habilitats, en els seus progressos.

Els ítems o indicadors seleccionats, en cas d'incorporar-ne, han de fer referència al desenvolupament de les capacitats, les experimentacions, els processos de descoberta, el desenvolupament dels seus llenguatges, les emocions, les relacions que estableixen amb el seu entorn, entre d'altres.

Els comentaris finals són fonamentals. Han de ser entenedors i remarcar els punts forts de l'infant, els aspectes en els quals s'espera que segueixi progressant i els acords o les estratègies compartides que s'han de pactar amb la família.

Quan es detectin informacions sensibles, és interessant compartir-les amb altres educadors per valorar la necessitat de comentar-ho amb la família i la conveniència de deixar-ho escrit en aquest o en altres documents.

LES REUNIONS D'EQUIP

Les reunions d'equip educatiu són el context privilegiat per a la presa de decisions. S'hi posen en comú estratègies, incidències, iniciatives i propostes amb relació a l'organització del centre, propostes educatives previstes, forma de convertir les activitats quotidianes en educatives... També es posen en comú creences vers l'educació en aquest cicle, el concepte d'infant, el tipus d'oportunitats que s'han d'oferir als nens i nenes del centre, els límits que cal establir i el tracte que cal dispensar-los, entre molts altres.

Són els espais per excel·lència per avaluar el programa, el projecte i la intervenció educativa amb l'objectiu de la millora contínua de la pràctica educativa, que passa per observar i documentar, emetre judicis de valor i prendre decisions educatives encertades.

L'equip educatiu s'ha de reunir de forma freqüent per avaluar el procés de desenvolupament de l'infant i la pròpia pràctica; la periodicitat d'aquestes reunions ha de constar a les normes d'organització i funcionament de centre (NOFC). En aquestes sessions es decideix quins temes es fixen com a nous objectius d'avaluació, les condicions i els mitjans que cal utilitzar per recollir la informació rellevant, i en el moment adequat del procés, així com la interpretació, l'emissió de judicis de valor i la forma com es realitzarà la comunicació de la informació obtinguda i/o de les decisions preses quan escaigui.

L'equip educatiu també ha de decidir el format i el contingut concret de l'informe escrit a les famílies i de l'informe global individualitzat, i el tutor els ha d'emplenar. S'han d'elaborar tots dos documents de forma obligada i tenen un format lliure. Els informes a les famílies s'han d'incorporar a l'arxiu personal de cada infant.

L'avaluació és responsabilitat de tot l'equip educatiu. Les decisions que es prenen tenen abast a tot el centre, no a una aula o estança concreta; per tant, s'han prendre de forma col·legiada seguint el cicle avaluatiu. Cada tutor ha de coordinar les activitats d'avaluació i d'observació realitzades per altres educadors i el personal de suport que intervinguin en l'atenció als infants.

INFORMACIÓ A ALTRES PROFESSIONALS

De vegades és necessari el contacte i la coordinació amb altres professionals externs, en el decurs habitual de l'escolarització dels infants en aquest inici de l'etapa d'educació infantil. Cal ser molt prudents amb les informacions que es transmeten, sobretot les que queden per escrit, i evitar que puguin servir per generar expectatives negatives en relació amb els infants o etiquetes difícils de canviar. Cal no oblidar que es tracta d'una etapa evolutiva en què els infants inicien el seu procés d'escolarització i els canvis que experimenten són sovint espectaculars i sorprenents. És important tenir registres de les entrevistes mantingudes i dels acords presos amb altres professionals.

Documents d'avaluació

En el moment que s'escolaritza un infant, el centre educatiu ha d'obrir un arxiu personal i individual amb el nom i cognoms i les dades del centre.

ELS DOCUMENTS OFICIALS D'AVALUACIÓ

Els documents oficials d'avaluació al primer cicle d'educació infantil són:

- [La fitxa de dades bàsiques](#)
- [El resum d'escolarització](#)
- L'informe global individualitzat de final de cicle

El contingut dels dos primers documents s'ha d'ajustar als models que estableix la normativa vigent per al segon cicle de l'educació infantil i s'han d'incloure en l'arxiu personal de l'infant.

El tercer document, l'informe global individualitzat de final de cicle, ha de reflectir el procés educatiu seguit per l'infant. S'ha de trametre als mestres tutors de l'infant del cicle següent, així com aquells altres instruments d'observació i documentació pedagògica establerts per l'equip educatiu de cicle. Tot i que és un document oficial, no hi ha un model establert, i cada centre pot fer-lo de la forma que consideri més adequada.

Pel que fa a l'obtenció de les dades personals de l'infant i la seva cessió, cal ajustar-se al que disposa la legislació vigent en matèria de protecció de dades⁷.

La Inspecció d'Educació té l'encàrrec de supervisar el procés de seguiment de l'infant, vetllar perquè s'integri en la quotidianitat de l'escola, així com supervisar les mesures adoptades d'atenció a la diversitat.

El director, com a responsable de totes les activitats del centre, ho és també de les d'avaluació i amb la seva signatura ha de visar el resum d'escolarització i l'informe global de final de cicle. Cal garantir la confidencialitat de les dades personals que contenen els documents de registre del procés d'avaluació, d'acord amb la legislació vigent en aquesta matèria.

Els documents han de romandre en el centre, i la persona que exerceixi les funcions de secretari és la responsable de custodiar-los, tant en format imprès com en suport electrònic. Les signatures dels documents han de ser autògrafes i, a sota, hi ha de constar el nom i els cognoms dels signants. A mesura que s'implementi la signatura electrònica, aquests documents es poden substituir pels equivalents en format electrònic.

Per tal de facilitar la participació de les famílies en el procés educatiu dels seus fills, el centre ha d'informar els pares o els representants legals de la seva evolució escolar per mitjà d'informes escrits, entrevistes individuals, reunions col·lectives o altres mitjans que consideri oportuns. S'ha de garantir, com a mínim,

L'obtenció de les dades personals dels infants i la seva cessió han d'ajustar-se a allò que disposa la guia bàsica de protecció de dades per a centres educatius

7. Guia bàsica de protecció de dades per a centres educatius <http://www.apd.cat/media/2890.pdf>

un informe escrit anual a les famílies i un al final del cicle (del qual se n'ha parlat a l'inici d'aquest apartat), així com altres informes que en casos concrets puguin ser d'utilitat per al centre o per a les famílies.

ELS DOCUMENTS DE REGISTRE I AVALUACIÓ

Es tracta de documents que el centre elabora en el context de la seva autonomia pedagògica, i corresponen al registre de les dades obtingudes en el procés d'observació i avaluació contínua.

Aquests documents de registre i avaluació no responen a un model oficial, per tant, són de lliure elecció, però han de ser presents en tots els centres.⁸ Incorporen dades rellevants sobre la pràctica docent i el desenvolupament de l'infant. Les dades relatives al desenvolupament de l'infant són útils per fer el traspàs d'informació entre el primer i el segon cicle d'educació infantil i també entre el mateix equip.

8. A l'espai XTEC "Currículum i orientació (educació infantil)" se'n poden trobar exemples.

Mesures i suports addicionals d'atenció a la diversitat

Al primer cicle d'educació infantil, l'atenció dels diferents ritmes i processos de desenvolupament i aprenentatge s'incorpora dins les propostes i les activitats previstes amb caràcter general per a tots els infants, ja que l'organització dels espais del centre, l'elecció dels materials, el tracte que se'ls dispensa i les propostes que se'ls ofereix han de ser prou amplis i diversificats per permetre oferir expectatives d'aprenentatge a tots ells.

Els criteris metodològics per a la intervenció educativa establerts en el projecte educatiu de cada centre han de permetre oferir expectatives d'aprenentatge a tots els infants atenent als diferents ritmes de desenvolupament i aprenentatge i a les seves singularitats, per donar compliment al principi d'inclusió en l'atenció a la diversitat com un principi d'actuació integrat en la dinàmica general.

El centre, i quan escaigui, l'administració educativa, han d'aplicar les mesures necessàries perquè l'infant amb necessitats específiques tingui els suports adequats per assolir el màxim desenvolupament de les seves capacitats personals i dels objectius a aconseguir.

S'han de tenir especialment en compte les dificultats dels infants en el moment en què es detecten, a fi i efecte de prendre les decisions necessàries per afavorir-ne el procés de desenvolupament i aprenentatge. La detecció precoç, així com la cooperació o orientació entre els centres i les famílies, són fonamentals en aquestes situacions.

Excepcionalment, els alumnes poden romandre un any més en el segon cicle de l'educació infantil, en qualsevol curs, a proposta de l'equip docent de cicle, que ha d'anar acompanyat de l'informe elaborat pels serveis educatius i l'acord de la família, i amb l'aprovació del director del centre.⁹

Quan aquesta mesura, amb el mateix caràcter excepcional i per analogia, s'hagi d'aplicar al primer cicle de l'etapa, s'actuarà de la mateixa manera i es demanarà el criteri i l'assessorament o la col·laboració dels serveis educatius corresponents. La constància documental a l'arxiu de l'alumne es resoldrà de la mateixa manera.

9. Ordre EDU/484/2009, de 2 de novembre, del procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació del segon cicle d'educació infantil.

Bibliografia i bibliografia web

Bibliografia general

- Bassedas, E., Huguet, T., Solé, I. (1996). *Aprender e enseñar a l'educació infantil*. Barcelona: Graó.
- Fusté, S., Llenas, P., Martín, LL., Masnou, F., Oller, M, Palou, s, Thió, C. (2007). *Planificar la etapa 0-6*. Barcelona: Graó.
- Coll, C.; Martín, E.; Mauri, T.; Miras, M.; Onrubia, J.; Solé, I.; Zabala, A. (2000). *El constructivismo en el aula*. Barcelona: Graó.

Documentació pedagògica

- Altimir, David (2006). *Com escoltar els infants? Temes d'infància*. Associació de mestres Rosa Sensat.
- Hoyuelos, A. (2007, setembre). "Documentació com a narració i argumentació". *GUIX d'infantil* (núm. 39, pàg. 5-9).
- Hoyuelos, A. (2012). "Les imatges fotogràfiques com a documentació narrativa". *In-fàn-ci-a* (pàg. 188).

Desenvolupament

- Palacios, J., Marchesi, A. i Coll, C. (1999). *Desarrollo cognitivo y educación* (Vol. I). Madrid: Alianza.

Neurociència

- Publicacions periòdiques:
<http://criatures.ara.cat/elcerbell/>
- Articles científics:
http://www.scielo.cl/scielo.php?pid=S0718-07052003000100011&script=sci_arttext&lng=en
- Vídeos divulgatius:
<https://www.youtube.com/watch?v=Ep2xuL-n-eo>
- Presentacions:
<http://www.slideshare.net/CarlaCamacho/la-neurociencia-y-su-aporte-a-la-educacion-inicial>
- Espais web:
<http://www.joseantoniomarina.net/>
<http://www.bibliotecaup.es/>

Guies de desenvolupament

- Falk, Judit (1997). *Mirar al niño. La escala de desarrollo Instituto Pilker (Lóczy)*. Buenos Aires: Ediciones Ariana.
- *Guia del desarrollo infantil desde el nacimiento hasta los 6 años*.
https://www.scribd.com/fullscreen/144014903?access_key=key-28s6pzpm1e7tpxnhawjb&allow_share=true&escape=false&view_mode=scroll

Avaluació

- Vidal. C., Laguía. M. J. (1987). *Racons d'activitat a l'escola bressol i al parvulari*. Barcelona: Graó.
- “Diagnóstico de la educación parvularia. Estudio de cincuenta centros educacionales en la Región Metropolitana”
http://www.idea-educa.cl/descargas/diagnostico_educacion_parvularia.pdf

Annex

TAULA. POSSIBLES ASPECTES A AVALUAR DE LA PRÀCTICA DOCENT¹⁰

Àmbit	Aspectes
Distribució de l'espai i del mobiliari	<ul style="list-style-type: none">• Adequació: Els espais i el mobiliari són adequats per dur a terme les activitats quotidianes dels infants, afavoreixen l'autonomia, l'exploració i el moviment lliure.• Accessibilitat: Els infants tenen accés a diversos espais que responen a les seves necessitats de moviment, de descans, d'intimitat, d'exploració...• Diversitat: Els espais afavoreixen la diversitat d'interessos, ritmes i processos individuals.
Planificació del temps	<ul style="list-style-type: none">• Flexibilitat: Es dona a les famílies un cert marge en les estones d'entrades i sortides. Per entrar relaxats, per acomiadar-se...• Les propostes: Es possibilita que tots els infants puguin accedir a diferents propostes atenent als seus interessos sense que tots hagin de fer el mateix al mateix temps.
Els materials	<ul style="list-style-type: none">• Gust estètic: Es té cura del gust estètic en la disposició dels materials.• Endreça: El material està endreçat, en bon estat de conservació.• Quantitat: Hi ha material suficient per donar ocasió al joc en paral·lel i evitar conflictes entre els infants.• Interès: El material resulta interessant per als infants.• Possibilitats de joc: Està pensat perquè doni el màxim de possibilitats de manipulació i experimentació als infants, que permeti el joc sensorial i simbòlic.• Materials o joguines: S'ha buscat i triat material en funció de les possibilitats que aquest pot oferir i de les ocasions d'aprenentatge que pot generar.• Sostenibilitat: S'ha buscat i triat material que afavoreixi el reaprofitament de recursos i no el consumisme.
Clima d'aula	<ul style="list-style-type: none">• Afecte: Es donen manifestacions d'afecte cap als infants; apareix el contacte afectuós entre l'educador i els infants.• Víncle: Es crea un vincle afectiu que dona confiança i seguretat als infants.• Clima emocional: El clima emocional de l'aula és de serenor, els infants se senten tranquils.• Límits: S'estableixen límits clars fixos, de forma consistent, de forma seriosa i assertiva.• Reforç positiu: S'utilitza el reforç positiu i hi ha reconeixement dels assoliments que van realitzant tots els infants.• Lliure moviment: Es facilita i promou el lliure moviment mitjançant mobiliari que promogui el coneixement del propi cos.

10. Creat a partir del document http://www.idea-educa.cl/descargas/diagnostico_educacion_parvularia.pdf

Àmbit	Aspectes
Estil comunicatiu	<ul style="list-style-type: none"> • Llenguatge: S'utilitza un llenguatge adequat i expressiu, amb vocabulari variat i no s'abusa de diminutius. • Comunicació individual: Es combina la comunicació individual amb els missatges adreçats a tot el grup. • Situacions comunicatives: Es donen situacions comunicatives diverses i variades. • Suport al llenguatge oral: Els adults miren d'entendre els infants, atribueixen significat, interpreten i repeteixen el que diuen. • Protoconversa: Es dóna temps als infants perquè expressin allò que poden dir o volen dir. • La paraula que acompanya: La persona educadora anticipa les accions, explica allò que ha passat... • La pregunta: S'utilitza la pregunta com a recurs didàctic. • Memòria: No es fa un ús excessiu d'activitats memorístiques.
Adequació de les propostes	<ul style="list-style-type: none"> • Interaccions: Les propostes afavoreixen les interaccions espontànies entre els infants en diferents moments. • Ajut: Permeten i propicien que uns infants ajudin els altres. • Interessos: Estan basades en el joc i els interessos dels infants i també tenen en compte el seus coneixements previs. • Activitats mecàniques: Cal defugir les activitats mecàniques o memorístiques. • Aprenentatge integral i vivencial: Tenen en compte que es produeixi un aprenentatge integral i vivencial, que incorpori els diferents àmbits de desenvolupament de l'infant. • Creativitat: Els infants poden fer un ús creatiu dels materials. • Intencionalitat: Les activitats que es proposen tenen un objectiu pedagògic i una intencionalitat clara. • Lliure elecció: Hi ha un predomini de les propostes que promouen la lliure elecció dels infants envers les activitats dirigides per l'adult.
Continguts curriculars	<ul style="list-style-type: none"> • Àrees curriculars: Les tres àrees d'experiència i desenvolupament hi estan representades. • Globalitat: Es té present la globalitat amb què els infants actuen i aprenen. • Significativitat: Es treballen els continguts curriculars de forma integrada i en situacions significatives per als infants. • Vida quotidiana: Les tasques de cura personal i situacions de la vida quotidiana es duen a terme des d'un plantejament educatiu. • Atomització: No es plantegen activitats específiques amb l'únic propòsit de desenvolupar un àmbit concret.
Valors	<ul style="list-style-type: none"> • Presència de valors: El respecte, la companyonia i la solidaritat estan presents de forma habitual tant en el tracte amb els infants com entre els adults del centre.